

Картичка для сінця

1

У гэтым адносна ціхім гарадскім квартале Тоўсты Крамнік пасяліўся з лета. Крамнік прыехаў сюды аднекуль здалёк, зусім не ведаў мясцовай мовы, але разумеў і размаўляў па-руску. Ён быў лупаты, сапраўды тоўсты, з пукатым жыватом, спешчанымі рукамі, якія, пэўна, ніколі не ведалі фізічнай працы, і з ухілістымі чорнымі вочкамі. Тоўсты Крамнік купіў тут дом, потым — краму побач і пачаў гандляваць, наняўшы абслугу — некалькі чалавек з мясцовых. Праз месяц-паўтара да яго прыехала Крамнічыха з двума дзецьмі — увішнымі і ўкормленымі падлеткамі, якія ў верасні пайшли вучыцца ў мясцовую школу. Крамнічыха, мажная, чорнавалосая, пачала выконваць пры краме абязьдкі бухгалтара і фінансіста. «Хто не цэніць капейкі, той не варты і рубля», — часта казаў Тоўсты Крамнік.

Потым надышла позняя восень, і ўрэшце — зіма. Выпаў снег, і нечакана, як гэта часта здараецца ў гэтых месцах, на краткі тэрмін ударылі маразы.

У адзін з такіх дзён, на пачатку зімы, Тоўсты Крамнік атрымаў ліст.

«17 снежня 200... г.

Тоўсты Крамнік!

Мала таго, што Вы выказваеце знявагу да людзей — абважваеце і падманваеце пакупнікоў у цяперашній Вашай краме, Вы і Ваша сям'я пару-

шаеце яшчэ адну запаведзь: жорстка ставіцесь да жывёл. Так, нядаўна вашыя дзецы скруцілі шыю і выкінулі за агароджу хатняга папугая, а Вы самі выгналі на вуліцу сабаку, якога трох месяцаў таму прыдбалі, каб ахоўваў ваш дом, бо пасля таго, як Вы ўстанавілі сігналізацыю, сабака стаў Вам непатрэбны. У сувязі з усімі гэтымі наступствамі, я прыйшоў да высновы, што Вашыя маральныя якасці вартыя карэктнай, і патрабую ад Вас неадкладнай своеасаблівой епітыві:

- 1) знайсці і вярнуць у двор сабаку;
- 2) павесіць на дрэва кармушку для сініц і штодня насыпаць туды корм.

Тэрмін адпрацоўкі — суткі. У выпадку непадпарадковання да Вас будуць прынятые адекватныя меры.

Выкананаўца».

Крамнік доўга чытаў ліст, варушыў губамі, плямкаў, прыцмокваў, даў пачытаць Крамнічысе і ўрэшце плюнуў на яго, скамячыў і кінуў у сметніцу.

* * *

Да вечару таго ж дня Тоўсты Крамнік ужо не памятаў пра ліст. Яшчэ праз дзень, выпраўляючыся ад брамы дома, дзе ён звычайна пакідаў свой грузавы пікап, Крамнік выявіў, што ў машыне праколатая шына... Ён памяняў яе на «запаску», а пасля быў вымушаны ехаць у аўтасервіс, каб заклеіць камеру. Праколаў было некалькі, і Крамнік насцярожыўся.

Назаўтра ён зноў атрымаў ліст.

«19 снежня 200... г.

Хітры Крамнік!

Вы не выканалі ніводнага пункта з маёй прапановы:

- 1) вярнуць сабаку;
- 2) уладкаваць кармушку для сініц.

У сувязі з гэтым будзеце пакараныя адпаведна вашай сутнасці.

Выканайца».

Крамнік ізноў паказаў ліст Крамнічысе і заўважыў:

— Мне пракалолі шыну.

— Падрыхтуй пакет з садавіной ды агароднінай, занясі ўчастковаму разам з гэтай пагрозай, і няхай завядзе справу, — парайлі Крамнічыха.

Ноччу зазвінела і рассыпалася шкло ў адной шыбе, потым — у другой. Крамнік імкліва апрануўся і, хоць быў баязлівец, выбег за браму, але на вуліцы нікога не ўбачыў. На марозе ён да таго ж прастудзіўся і падхапіў радыкуліт.

* * *

Участковы, малады хлопец з лейтэнантскімі пагонамі, уважліва выслушаў Крамніка і спытаў, кійнуўшы на пакет, які той паклаў яму на стол:

— А гэта што?

— Гэта вам, — лісліва заўсміхаўся Тоўсты Крамнік, — так бы мовіць, задатак. Бананы і ўсё такое. За раскрыццё справы.

— Забярыце, — грэбліва адхіліў пакет участковы і дадаў: — За прапанову хабару я магу завесці справу асабіста на вас.

— Не, не, не, — спужаўся Крамнік і пацягнуў пакет да сябе.

— Урэшце, — дадаў участковы, — з фактамі тэрору, як вы гэта назвалі, мы разбяромся, але і да вас ёсць пытанні. Пакупнікі скардзяцца, што вы іх аблічваеце і абвешваеце, падсоўваеце нясвежы тавар. А на прапанову даць аднаму з іх кнігу скаргаў вы адказалі наступнае (участковы выцягнуў паперку з нейкай папкі і прачытаў уголас): «Самі пішыце — самі і чытаць будзеце». Быў такі факт?

— Гэта паклён, — сказаў Тоўсты Крамнік.

— Майце на ўвазе, — перасцярог яго ўчастковы, — у вашай рэспубліцы, адкуль вы прыехалі сюды, было адно, а ў нас тут іншае, іншая, так бы мовіць, ментальнасць...

Раніцай Крамнічха выцягнула з паштовай скрыні наступны ліст.

«21 снежня 200... г.

Скавапны Крамнік!

Дагэтуль я не бачу на вашым двары сабаку (ён пакутуе штодня ля памыйных скрынняў) і на дрэве няма кармушкі для сініц.

Выканаўца».

Па абедзе Тоўсты Крамнік выявіў, што ўсе чатыры шыны ягонага пікапа праколатыя.

* * *

— Можа, ты мала яму паклаў? — спытала ў мужа Крамнічха, маючы на ўвазе ўчастковага.

— Змоўкні, дурная ты баба, — незалюбіў Крамнік і, абхапіўшы галаву рукамі, знерухомеў у цяжкім одуме.

Яму раптам успомнілася радзіма, дзе ён пра жыў доўгія гады, навучыўся гандляваць, што было зусім не так проста, як можа здацца, але ён любіў гэтую справу. Ды надышоў неспадзянавана смутны час, назравала вайна, а Тоўсты Крамнік не хацеў ваяваць, а хацеў менавіта гандляваць. А сапраўдны гандаль, лічыў ён, гэта высокое мастацтва падману. Толькі вось народ у апошнія часы стаў нейкі нервовы, зласлівы, і Крамнік вырашыў змяніць месца жыхарства.

І тут усё ў яго быццам ішло як належыць, каб не гэты невядомы Выканаўца з яго вар'яцкімі патрабаваннямі. Можа, ён сапраўды вар'ят, меркаваў Тоўсты Крамнік, і ўцёк з якой лякарні — цяпер іх большасць паадпускалі на волю, бо няма сродкаў карміць. Можна было б зразумець, каб гэта аказаў-

ся які рэкецір, вымагальнік, які прагнуў яго грошай, а тут пра нейкага сабаку, пра сініц...

Тоўсты Крамнік быў у вялікай роспачы. Ісці зноў да ўчастковага? Але той чамусьці, як кажуць, не вельмі лёг яму на сэрца: можа, сапраўды ён мала таму прапанаваў? Але не, тут не тое — Крамнік наўчыўся крыху разбірацца ў людзях. На ўчастковага яму разлічваць было няварта. Застаецца адно — абараняць сябе і свае набыткі самому.

* * *

З вечара ён знарок пакінуў свой пікар на вуліцы, ля брамы, а як сцямнела, цёпла апрануўся, захапіў бейсбольную біту, коўдру і, расклаўшы сядзенні, лёг, стаіўшыся, і стаў чакаць.

Ён не ведаў, колькі праішло часу. Мароз пачынаў ужо дабірацца да пальцаў на нагах і руках. Прахожых становілася ўсё менш — Тоўсты Крамнік чуў, як снег парыпваў пад іх ботамі. Ён нават задрамаў, яму снілася чамусьці лета, у сябе, на Каўказе. Ля вёскі, дзе ён нарадзіўся, у вінаградніку на сцяжынцы ён убачыў шыпуну. Змяя пагрозліва сыкала на яго, і ён спужаўся.

Тоўсты Крамнік раптам прачнуўся. Шыпела пра-колатае кола, спускаючы паветра. Ён выскачыў з машыны, убачыў зламысніка, які быў так заняты сваёй справай, што не зважаў на небяспеку, і схапіў таго за каўнер.

Злачынец вырываўся з усяе сілы, але быў малы ростам, што адразу надало Тоўстаму Крамніку рапущасці. Ён ужо замахнуўся бейсбольнай бітай, каб абрываць яе на праціўніка, ды раптам спыніўся і атаратеў: перад ім была дзяўчынка!

— А-а, дык гэта ты пра-колваеш мне шыны! — за-сіпеў ён і, ашчаперыўшы яе, пачаў трэсці.

— Дапамажыце! — крыкнула між tym дзяўчынка нечакана звонкім, пранізлівым голасам, і ўжо на ўсю вуліцу:

— Ратуйце! Педафіл!

Апошніяе слова прымусіла Тоўстага Крамніка адразу кінуць яе і адскочыць убок, нібы абваранаму кіпенем. Абвіавачванне ў педафіліі, калі яно даказанае, каралася вельмі жорстка, пра тое ён ведаў дасканала.

Невядомы «злачынец», адразу выкарыстаўшы яго няўпэўненасць, кінуўся ў цякаць і імгненна знік за рогам вуліцы. Дакладней, знікла...

Тоўсты Крамнік доўга стаяў на марозе і лавіў ротам ледзяное паветра. «Вось дык куля...» — думаў ён.

2

Танюткую светлавалосую дзяўчынку звалі Наста. Ёй было трынаццаць год.

Па вуліцы, дзе цяпер пасяліўся Тоўсты Крамнік, Наста ўжо некалькі год хадзіла штодня: у школу і назад, дадому, у краму ці па якіх сваіх іншых справах. Так яна і цяпер вярталася з урокаў. Шлях яе праходзіў паводле знаёмых арыенціраў — закінутай лядовай пляцоўкі, цырульні, куды зредку заходзілі жанчыны, шэрагу пяці- і дзесяціпавярховых будынкаў, паўз смеццевыя скрыні, якія раз-пораз перакульвалі ў сябе мышыны-смеццезборнікі, невялічкага скверыка і прыватных дамоў, адзін з якіх належаў Тоўстаму Крамніку. Менавіта яго падворак яна добра бачыла з вышыні дзвеялага паверха, дзе жыла з бацькамі і братам Данілам.

Ля сметніцы Наста, як заўсёды, заўважыла некалькіх бадзяжных сабак, але таго, якога выгнаў Тоўсты Крамнік, чамусыці не было. Дзяўчынка мінула краму, потым дом гандляра і на ліфце паднялася ўрэшце ў сваю кватэру.

Бацькі былі на працы — абое хадзілі на завод у першую змену, а пятнаццацігадовы брат Даніла збіраўся на трэніроўку ў спартыўную секцыю. Ён займаўся кікбоксінгам.

— Ты позна швэндаешся на вуліцы, — сказаў ёй Даніла. — Маці ўчора непакоілася.

— Я за сябе пастаю.

— Глядзі, — працягваў вучыць яе Даніла. — Жыццё не даруе памылак, — і спытаў: — Цябе ніхто не крыгудзіць?

Наста моўчкі ўсміхнулася брату. У далёкім дзяцінстве яна марыла быць хлопчыкам і стаць такім, як ён. Асабліва цяпер Даніла быў для яе аўтарытэтам. Ён не курыў, не піў піва з бутэлек, не апранаўся, як «панк» ці які абсос, і ненавідзеў тых, хто нюхае клей ці ўжывае наркотыкі. Брат быў высокі і шыракаплечы, насыт простую куртку «пілот», нармальныя нагавіцы і дыхтоўныя, добра прашытыя чаравікі «грындэрс».

— Я прыйду пазней, — сказаў ужо ў дзвярах Даніла. — Мы цяпер трэніруемся ў падвале, бо не хапае грошай на рамонт залы. Даводзіцца дапамагаць і пасля трэніровак.

Даніла сышоў, а Наста, пакуль падаграваўся суп, выйшла на балкон і зірнула ў бок дома, дзе пасяліўся Тоўсты Крамнік.

Дзяўчынка знерухомела ад здзіўлення.

Па двары Крамніка бегаў сабака.

Той самы!

Потым з дзвярэй выйшаў гаспадар. У руках ён трymаў... Не, памыліцца было немагчыма... Ён трymаў...

Кармушку для сініц!

3

У гэтую ноч і наступную Тоўсты Крамнік спаў спакойна. Ён нават не зважаў на халодны, пранізлівы вецер і на нядобрыя позіркі Крамнічыхі, якой было загадана карміць сабаку і падсыпаць у кармушку корм.

Сініцы раіліся пад ягонымі вокнамі.

Днём Тоўсты Крамнік праверыў паштовую скрыню і выявіў там адрасаваны яму чарговы ліст.

«25 снежня 200... г.

Шаноўны Крамнік!

Людзям заўсёды лёгка паразумецца, калі яны паважаюць адзін аднаго і жывуць па сумленні, а не па хлусні. Хіба не так?

Сёння сонца паварочвае на лета. Я рады, што і нашыя стасункі набылі адпаведны паварот. Спадзяюся, сабака, якога Вы калісьці так неабдумана выкінулі на памыйку, дажыве свой век дагледжаны, а птушкі, якія залятаюць да Вас на падворак, будуць заўсёды накормленыя.

Цяпер, калі Вы яўна становіцесь на шлях выпраўлення, зносіны з Вамі, хоць і аднабаковыя, становіца ўсё болей прыемнымі. Добра, што Вы нескладанай маніпуляцыяй з калькулятарам вылічылі, што карміць сабаку і з дзесятак птушак значна танней, чым рамантаваць машыну і шкліць шыбы.

Выканаўца.

P.S. Дарэчы, на Вас, мудрага і паспяховага бізнесмена, накладаецца новая, зусім дробная епітым'я: выдатковаць колькі грошай на рамонт залы ў мясцовай спартыўнай школе.

Вы ж не супраць?»